

گۆرانىيە شانەلتەكىنەكان !!

حەممەفەرىق حەسەن

hemefarik@yahoo.dk

لەم سەرزەمىنەدا، كاتىك جەنەرالەكان بېيارى جەنگ لەدۆى دەرو دراوسىكانيان رادەگەيتن؛ ئىدى دەبى بەگرمە و نالەى بۆمب و ھەرجى چەك و چۆلىان ھەيە دەپھىننە مەيدانەو و لەدۆى يەكدى تاقىدەكەنەو. ئىدى تەپرو وشك پىكەو دەسووتىن. سنوورەكان كونىرەدەكرىن. شوورە لەنىواندا بەرزەدەبىتەو. رىگەوبانەكان، بە زەمىنى و ئاوى و ئاسمانىيەو، بە فرمانى ئەوان گالەدەدرىن و خې دادەخرىن، ھەموو رىگەيەك لەبەردەم دايلوگدا تەلبەند و مېنرېژ دەكرىن. ئەگەر بەدەستيان بى ناھىلن بالندەش ھامشۇ بكات. ئالەم ئاخۇران و بخۇرانەدا، كە دلپەقى و گيانى تۆلە دەگەنە لوتكە، موسىك و گۆرانىيە ئەو دووگەلە، بەحساب بەشەپھاتووە پردى خۆشەويستى و دايلوگ ھەلدەبەستن. گۆرانىيەژەكان سەفارت دەگۆرنەو و دەكەونە دايلوگ.. موسىكزانەكان بەدەست و پەنجەى زىپىنيان ئاوازی ئاشتى و سۆزبەندىي و ئىنساندۆستى دەژەنن و دەيكەنە ديارى.

تۆ بزەنە ئەو دراوسىيانە چى ماو بەئىمەى كوردى نەكەن، كەچى لەگەل ئەوئەشدا ھىشتا ھەر خەلكى كورد بەتاسەو گۆچ بۆ گۆرانىيە بەسۆزەكانى نازم غەزالى، كازم ساھىر، موعىن و دارىوش... ھتد شلدەكەن. ئاواز و گۆرانىيە دەوروبەرمان زىندوون، بۆيە بوونەتە ميوانى رۆحسووكى چىژ و سەلىقەى زۆربەمان. موسىك و ئاوازەكانيان نابىزرىن. كار لەناخ و نەستمان دەكەن، كەچى رەنگە زۆربەمان لە شىعرى زۆرىك لە گۆرانىيەكانيان نەگەين.. وشەكان بيانىن، وەلى ئاوازەكان لەبيانى ناچن! وەك ئەوئەى تەمەنىكى دوور و درىژ بىت بەگۆچ و بەرۆحمان ئاشنابن، لەناخەو دەمانەژىنن. بۆ ساتەوختىك دەمانگۆزىنەو دەنيەكى دىكە. دەنيەكى ھاوبەش، كە ھەموومان تىيدا بەشدارىن.. دەنيەكە كىن و بوغز و پكابەرىي تىدا جىيان نابىتەو و لىوانلىوى پەرۆشى و خۆشەويستىيە. جىھانىكى سېى و پەمبە و بنەوشەيى.. لەوئىندەرى تەبايى و ئارامىي شاسەيوانى رەنگاوپەنگى خۇيان ھەلداو.

گۆرانى و موسىكى گەلان لە زمانەكانيانەو نزيكن.. لە ئاوازی وشەكانيانەو ھاتوون. لەو نەغمانەو، كە لە كانىيەكانى نىشتمانەو ھەلدەقولىن نزيكن.. نىشتمانى ئىمە جوان و رازاوەيە. ئاوازە سروشتىيەكانى ھەستبزوئىن. گەمەى گۆتر.. زىوئەى وردەمەل.. ورشەى گەلا، كاتى بە سروەى شەمالى دەشنى.. خورەو ھاژەى قەلبەز و كانى روبرار.. زمانە شىرىنەكەشمان زمانى شىعر و موسىك و داستانە ناخ و دلېزوئەكانە. كەچى ئەوئەتا گۆرانىيەكانى ئەم سەردەمە (بەزۆرىي) ناچنەو سەر سروست و ھەلكەوتى جوانى. ناچنەو سەر ترپەى زمانەكەى. بەلكو دىوارىكان لەنىواندا ھەلچنراو. دىوارىكى ئەستور و بلند. ئاوازەكان (بەزۆرىي)، لەبرىي ئەوئەى ناخ بەھەژىنن، كارىگەرىيەكى كاتىيان ھەيەو تەنيا شانى مرۆف دەھەژىنن.. مرۆف كاتىك گوييان لىدەگرى، لەبرىي ئەوئەى لەناخەو بچوولئى و بخروشى. دەكەوئەتە شانەلتەكاندىكى بىمانا!

گۆرانى و موسىكى لەھەموو رۆويەكەو سەرکەوتو، بۆتە كالایەكى دەگمەن. ئەمەيش لەخۆيدا ھۆكارىكە، واىكردووە حەشىمەتىكى ھەراو لەخەلك بەتاسەو گۆچ بۆ گۆرانى و موسىكى فارسى و عارەبى و توركى رادىرن.. بىمەلامەت نىيە، كە وتراو: ((با گۆچ لەگۆرانى و موسىكى مىللەتىك بگرم ئەوجا دەتوانم بېيار لەھەمبەر ئاستى پىشقەچوون و شارستانىيەتى بەدەم!!))

بەداخەو ئەوئەدەمان گۆچ لەگۆرانىيە بىتام و بى مانا، لەرووى شىعر و ئاواز و (ئەدا)و بوو، ھەتا چىژى ھەموومان نەخۆشكەوت! ئەگەر وەھا نىيە، ئەدى ھۆى چىيە لەتىقىيەكانەو گۆچ و چاوت لە كۆنسىرتى

(بابا) يەكە، ھەتا بلىي دەنگى ناسازە، كەچى چاوت لىيە، لاوى واھەن، ھۇن ھۇن بۇي دەگرىن و لەگەلىدا خۇيان رادەژەنن؟

سروشتى مرۇف وەھايە، ئەگەر ماوھەيەكى زۇر گوچ لەگۇرانى و موسىكى بىتام بگرچ. ئىدى دەبىتە گوگرىكى ھەمىشەبى گۇرانى و موسىكى بىتام و دەقى پىۋەدەگرچ. يان وەك ئىرانىيەكان دەلىن (موعتاد) دەبى. واتە (ئىدلمان) لەسەردەكات. ھىندەمان نەشاز بىست، كەممان گوپى موسىكىمان بە سەلامەتى دەرچوۋە! بەلام كى لەم دۇخە ناھەموارە، كە گۇرانى و موسىكى كوردىمانى تىكەوتوۋە بەرپرسە؟ بى سى و دوو، سەرجمى رادىو و تىقىيەكان بەرپرسىارن. ئەوانن بۇيان تۆماردەكەن. ئەوانن وىنەيان بۇدەگرن. ئەوان لەمايكرۇفۇن و شاشەى خۇيانەوۋە بۇيان بلاۋدەكەنەوۋە.. ئەوان لەم پىلانەدا، كە لەچىژى خەلك و ھەم لەھونەرەكەش دەرچى پىشكارن.

با ئەو (بەناو) ھونەرمەندانە لەشايى و بۇنەكاندا، ھەتا دەنگىان دەكەوچ بلىن و بلىنەوۋە. بەلام ناھەقىيە، ئەگەر ئەمان بۇيان تۆمار و بلاۋبەنەوۋە.. سەيرە، ھى وا ھەيە تەنيا دەنگى خۇشە. ھىشتا تۋانىۋىتى گۇرانىيەكى فۇلكۇر، بى ئەوۋەى ھىچى لاي خۇيەوۋە خستبىتە سەر بلىتەوۋە؛ كەچى ھەق بەخۇي دەدات پى بلىن (ھونەرمەند).. پىشكەشكارى بەرنامەش، چونكە نەھىچ لە راگەياندن دەزانى و نە لەگۇرانى و ھونەرى موسىك سەرى دەرەچى، ئەويش ھەيتا ھەيتا بە كاكى (ھونەرمەند) بانگى دەكات. ئەوانە ھەندى جارن زاراۋەى (مامۇستاي ھونەرمەند) بۇ كەسىك بەكاردەھىتن، كە ئەسلەن (نەخۋىندەوار)ە، يان نەخۋىندەوار بوۋە!! واتە: نەخۋىندەوارە و پىيدەلن مامۇستا!. يان نەخۋىندەوارەو بە ھونەرمەند بانگىدەكەن!!

تەنيا لە بازارى ھونەرى گۇرانى و موسىكى كوردىدا پىشەو نازناۋى وەھا بەدەست دەكەوچ، بە نەخۋىندەوار بوترى (مامۇستا) و بەگۇيندىەكى دەنگخۇشى بىبەھرەش بوترى (ھونەرمەند)!! ئەم نازناۋانە (بەئىمتىياز) كوردىن و دەستكارى نۆۋەندى گۇرانى و موسىكى پاشقەرۇي كوردن و لەكن ھىچ مىللىتىكى دىكەى دنيا بەچىنگ ناكەون! ئەوى راستى بى ھونەرمەندانى موسىك لەپرسى بەرزكردنەوۋەى چىژىي موسىكىي، لەلاى گوگر بەرپرسن؛ ھەروەك ئەوانىش دەبى پىانسەى تەواۋى ھەموو ئەو زاراۋە ھونەرىيانەيان لەلابى و لەكن خەلكىش بىچەسپىن.

بىتامىيەكە جە ھەد بەرشىيەن.. گەيشتۆتە ئاستىك، ئەو چەند ھونەرمەندە بەتۋانايەش، كە ھەن و كاران. لە گىژەنى ئەم پاشاگەردانىيەدا، بەژىرەوۋە بوون..

وتراۋە ((ھونەر ئاۋىنەى كۆمەلە)).. كۆمەلگەى باشووريش چوار سالان لەدۇخى جەنگى ناوخۇدا ژيا. لەو سەروبەندەدا كەس ئومىدى بەتايىندە و بەژيان نەمابوو، ئەوۋەبوو بەلىشاۋ خىزان ولاتيان چۆلكرد، كەچى گۇرانى و موسىكى ئەو سەردەمە، مېش مىوانيان نەبو.. لە كەيف و چەقلەسەماى خۇيان نەدەكەوتن. ئەوان ھەدادانىان نەبوو، لىكدا لىكدا (شان) يان بە تاكى كورد ھەلتەكاندا! بەلى، گۇرانى و موسىكى كوردى ئىستاشى لەگەلدابى (بەزۇرىي) كار لەشان دەكات نەك لەناخ!

10 January 2007